

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 401/2020-7

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 25. augusta 2020 prerokoval vyhlásenie sudcu Ústavného súdu Slovenskej republiky Martina Vernarského o jeho zaujatosti vo veci vedenej pod sp. zn. Rvp 806/2020 a takto

r o z h o d o l :

Sudca III. senátu Ústavného súdu Slovenskej republiky Martin Vernarský je vylúčený z konania a rozhodovania vo veci vedenej Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 806/2020.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sudca III. senátu Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) Martin Vernarský svojím listom z 28. júla 2020 predsedovi ústavného súdu oznámil, že 17. apríla 2020 bola ústavnému súdu doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], Spolková republika Nemecko (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. Annou Lacovou, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 15 CoE 81/2019-129 z 30. januára 2020, uzneseniami Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) č. k. 20 Er 3951/2015-50 z 19. mája 2016 a sp. zn. 20 Er 3951/2015 z 20. júna 2019, ako aj poverením okresného súdu č. 5802*127322 z 8. januára 2016. Ústavná sťažnosť sťažovateľa vedená pod sp. zn. Rvp 806/2020 bola 20. apríla 2020 v súlade s platným rozvrhom práce ústavného súdu pridelená sudcovi ústavného súdu Martinovi Vernarskému ako sudcovi spravodajcovi.

2. Sudca ústavného súdu Martin Vernarský, vychádzajúc z dikcie § 49 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), predsedovi ústavného súdu v súlade s § 49 ods. 4 zákona o ústavnom súde oznámil skutočnosti, ktoré zakladajú dôvod na jeho vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci vedenej ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 806/2020, a to pre jeho pomer k právnomu zástupcovi zúčastnenej osoby. V konkrétnostiach sudca ústavného súdu zdôraznil, že v ústavnej sťažnosti napadnutých konaniach vedených okresným súdom a krajským súdom vystupuje sťažovateľ ako povinný, pričom oprávnených (maloleté deti zastúpené matkou ako zákonnou zástupkyňou) právne zastupuje [REDAKOVANÉ], advokátska kancelária, [REDAKOVANÉ], ktorý je na základe zmluvy o výkone činnosti externého poradcu č. 19/2020 jeho externým poradcom a zároveň aj jeho kolegom na Katedre verejnoprávných disciplín Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach – Fakulty verejnej správy, a to nepretržite od roku 2004 až dosiaľ. Sudca ústavného súdu Martin Vernarský označil vzájomný pracovný vzťah s právnom zástupcom zúčastnenej osoby ako intenzívny, vyznačujúci sa frekventovaným kontaktom, ba postupne prekračujúci rámec bežnej kolegiality a nadobúdajúci povahu priateľstva.

3. Sudca ústavného súdu, vychádzajúc zároveň z rozhodovacej činnosti námietkových senátov ústavného súdu v obdobných veciach (napr. I. ÚS 154/2020), predložil na zabezpečenie postupu podľa § 51 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyhlásenie o svojej zaujatosti vo veci ústavnej sťažnosti predsedovi ústavného súdu.

II.

4. V súlade s § 49 ods. 1 a 4 zákona o ústavnom súde sudca ústavného súdu je vylúčený z konania a rozhodovania vo veci, ak so zreteľom na jeho pomer k veci, účastníkom konania, zúčastnenej osobe alebo ich zástupcom možno mať pochybnosti o jeho nezaujatosti. Dôvodom na vylúčenie sudcu ústavného súdu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu ústavného súdu v konaní o prerokúvanej veci alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach na ústavnom súde (odsek 1). Dôvody vylúčenia podľa odseku 1 alebo odseku 2 oznámi sudca ústavného súdu bezodkladne predsedovi ústavného súdu (odsek 4).

5. Podľa § 50 ods. 1 zákona o ústavnom súde sudca ústavného súdu môže sám vyhlásiť svoju zaujatosť vo veci; musí tak urobiť písomne bezodkladne a uviesť jej dôvody. Na opakované vyhlásenia zaujatosti vo veci vyhlásené tým istým sudcom ústavného súdu z toho istého dôvodu ústavný súd neprihliadne, ak už o predchádzajúcom vyhlásení sudcu ústavného súdu o svojej zaujatosti vo veci rozhodol.

6. V súlade s § 51 ods. 2 prvou vetou zákona o ústavnom súde ak ide o rozhodovanie v senáte ústavného súdu, o vylúčení sudcu ústavného súdu rozhoduje iný senát ústavného súdu určený rozvrhom práce.

7. Podľa čl. IV bodu 1 písm. d) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 v znení dodatku č. 1 o vylúčení sudcu pri rozhodovaní v senáte podľa § 51 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde rozhoduje štvrtý senát, ak ide o sudcov tretieho senátu.

8. Pokynom predsedu ústavného súdu z 3. augusta 2020 bola vec pridelená IV. senátu ústavného súdu.

9. Ústavný súd po posúdení dôvodov uvedených v oznámení sudcu III. senátu ústavného súdu Martina Vernarského vo veci vedenej pod sp. zn. Rvp 806/2020 dospel

k záveru, že dôvody, ktoré vo svojom oznámení uviedol, sú dostačujúce na vznik pochybností o jeho nezaujatosti pri rozhodovaní v danej veci.

10. V kontexte rozhodovania ústavného súdu vo veci vylúčenia sudcu ústavného súdu pre jeho zaujatosť ústavný súd stabilne zdôrazňuje, že požiadavka nestrannosti sudcu sa dotýka samej podstaty spravodlivosti a jej vnímania. Nestrannosť znamená absenciu zaujatosti či predsudku, znamená, že sudca nemá žiaden osobný záujem na výsledku konania (porov. BARAK, A. *Judge in a Democracy*. Princeton University Press, 2008, s. 101 a nasl.), resp. nevzniká navonok legitímny dojem, že by takýto záujem mohol mať. Rozhodovanie sudcom, ktorý nie je nestranný, nie je len popretím rovnosti účastníkov konania, ale ide svojím spôsobom aj o rozhodovanie vo vlastnej veci (*nemo iudex in causa sua*; porov. bod 5 uznesenia Najvyššieho správneho súdu Českej republiky č. k. Nao 46/2010-78 z 11. júna 2010; www.nssoud.cz), a vôbec o popretie zmyslu súdnictva a práva. Rozhodovať nestranne nie je právom, výsadou či privilegiom sudcov. Ide o základnú povinnosť sudcov, o štrukturálny prvok súdneho systému (II. ÚS 381/2017).

11. Z pohľadu ľudskoprávneho a z pohľadu práva na nestranného sudcu ako komponentu práva na spravodlivý proces vyvinul Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) dve previazané stránky nestrannosti (Piersack proti Belgicku, sťažnosť č. 8692/79, rozsudok z 1. 10. 1982; Pohoska proti Poľsku, sťažnosť č. 33530/06, rozsudok z 10. 1. 2012). Nestrannosť má stránky subjektívnu a objektívnu. Európsky súd pre ľudské práva zároveň zdôrazňuje význam nestrannosti sudcu pre dôveru verejnosti v súdnictvo, a to jednak vo všeobecnosti (Olujíc proti Chorvátsku, sťažnosť č. 22330/05, rozsudok z 5. 2. 2005, bod 57), ale aj osobitne pri objektívnom teste (Kinský proti Českej republike, sťažnosť č. 42856/06, rozsudok z 9. 2. 2012, bod 87). Nestrannosťou je vo vnímaní ESLP absencia zaujatosti či predsudku vo veci a táto nestrannosť môže byť overovaná už spomenutým subjektívnym a objektívnym testom. Východiskom je subjektívny test, v ktorom sa zisťuje osobné presvedčenie, postoj sudcu, resp. jeho záujem v prejednávanej veci. Osobná nestrannosť sudcu sa predpokladá, kým sa nepreukáže opak. Takýmto „opakom“ môže byť sudcom prejavené nepriateľstvo, neznášanlivosť alebo ak si napríklad sudca z osobných dôvodov vyhradí prejednanie veci pre seba.

12. Požiadavka nestrannosti nemôže byť dostatočne naplnená len subjektívnym testom, ktorý je náročný z hľadiska preukazovania. Na subjektívny test teda plynule nadväzuje test objektívny, ktorý si všíma, či sudca vykazuje legitímne pochybnosti z hľadiska jeho nestrannosti. Tu je dôležitá perspektíva nestranného pozorovateľa a relevantné je aj zdanie (ne)strannosti („Justice must not only be done, it must also be seen to be done.“). Podľa ESĽP musí byť ustálené, či existujú zistiteľné skutočnosti, ktoré môžu vzbudzovať pochybnosti o nestrannosti sudcov, a v tomto zmysle môže mať aj zdanie určitú dôležitosť, pretože „v stávke“ je dôvera, ktorú musia súdy v spoločnosti vzbudzovať, nehovoriac o dôvere samotných účastníkov konania (Daktaras proti Litve, sťažnosť č. 42095/98, rozsudok z 10. 10. 2000, bod 32). Pozícia namietajúceho má v objektívnom teste dôležitý význam, avšak rozhodujúce je, či je jeho obava aj objektívne akceptovateľná.

13. Z judikatúry ústavného súdu teda vyplýva, že existenciu nestrannosti sudcu treba posudzovať podľa subjektívneho hľadiska, to znamená na základe osobného presvedčenia a správania konkrétneho sudcu v danej veci, a tiež podľa objektívneho hľadiska, teda zisťovaním, či sudca poskytoval dostatočné záruky, aby bola z tohto hľadiska vylúčená akákoľvek oprávnená pochybnosť (III. ÚS 16/00).

14. Vychádzajúc z už uvedeného, ústavný súd zoberal zo subjektívneho hľadiska do úvahy, že sudca ústavného súdu Martin Vernarský sám oznámil skutočnosti nevyhnutné vyhodnotiť z hľadiska toho, či zakladajú dôvod na jeho vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci vedenej pod sp. zn. Rvp 806/2020.

15. Ústavný súd vo veci sp. zn. I. ÚS 154/2020, na ktorú poukazuje aj samotný sudca ústavného súdu, uviedol, že pracovný, resp. kolegiálny vzťah sudcu ústavného súdu k právnomu zástupcovi sťažovateľa, ktorý je zároveň externým poradcom sudcu ústavného súdu, je v zmysle § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde dostačujúcim na vznik pochybnosti o nezaujatosti sudcu ústavného súdu v danej veci, čím sú splnené zákonné podmienky na jeho vylúčenie z prejednávania a rozhodovania o ústavnej sťažnosti.

16. V oznámení sudcu ústavného súdu Martina Vernarského uvádzané skutočnosti (k tomu pozri bod 2 a 3 tohto uznesenia), ktoré determinujú jeho pracovný a zároveň kolegiálny vzťah k právnenému zástupcovi zúčastnenej osoby, pričom tento vníma zo subjektívneho hľadiska sudcu ústavného súdu ako intenzívny, dokonca prekračujúci rámec bežnej kolegiality a nadobúdajúci charakter priateľstva, môžu vzbudzovať objektívne pochybnosti o nestrannosti sudcu ústavného súdu. Okolnosti uvádzané sudcom ústavného súdu v jeho oznámení sú spôsobilé navodiť legitímny dojem, že tu existuje osobný záujem sudcu ústavného súdu na výsledku konania.

17. Všetky už popísané skutočnosti determinujúce vzťah sudcu ústavného súdu k právnenému zástupcovi zúčastnenej osoby (bod 2 tohto uznesenia) podľa názoru ústavného súdu objektívne vzbudzujú pochybnosti o nestrannosti sudcu ústavného súdu Martina Vernarského v konaní vedenom ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 806/2020.

18. Z uvedených dôvodov IV. senát ústavného súdu rozhodol podľa § 49 ods. 1 prvej vety v spojení s § 51 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. augusta 2020

Miroslav Duriš
predseda senátu